

*с. Оленівка Старобешівського р-ну
Сталінської округи.
Записала 24.02 – 01.03.1928 року
Г. Судникова від Стрілець Настечки
(АНФРФ ІМФЕ, ф. 1, од. зб. 661, арк. 104–106)*

При родах допомога бабка. Як що роди проходять легко, то бабка бере і рятує дитину, а як що бувають дуже тяжки, то заставляє, щоб чоловік ліг на підлогу, а породілиниця тричі перепригує через нього. Бабка кличе чоловіка, щоб її стряхнути, потім породілиницю кладуть на ліжку. Чоловік бере її добре за плечі і з усією силою страує. Є ще третій спосіб. Підвищують жінку до стелі або беруть лопату (що хліб сажать) і кладуть її на лаву і жінку перегінають через цю лопату. Це все роблять для того, щоб жінка легше розрешилася. Як що роділиниця при цьому захолює, то її парять. Як тільки родиться дитина, то бабка зав'язує пупок прядевом або товстою ниткою. А щоб скоріше випало дитяче місто, або послід, то за другий кінець пуповини прив'язують чоловікові штани або лапоть, як що є. Коли дитина родиться в сорочці або чепчику, то кажуть що вона буде щаслива, сорочку цю або чепчик сушать, зав'язують у ганчирочку і вишають її на шію, а коли дитина — хлопчик і обмотаний кишкою, то кажуть, що буде солдатом.

Відношення родини до народження дитини такі: батько любить більш хлопчика, а мати дівчину, але коли є дівчата і чекають хлопчика, а знаходиця знов дівчинка, то батьки бувають не задоволені і навпаки. Хрестять дитину побільшости на другий день, а іноді через тиждень по бажанню батьків.

До хрестин дитину готують так: сповівають, баба бере кожух і на ньому кладе дитину, кум і кума кідають гроши, щоб вона була багата й щаслива. Потім баба бере дитину, і коли дівчина, то дає кумі, а як хлопець, то кумові, приказуючи таке: «Даємо вам народжене, молитвене, а не хрещене, принесить нам рожене, молитвене і хрещене».

До церкви дитину несе кума, а в церкві бере кум. Попові за хрестини дають: гроши, хто скіки, курочку або паляницю. Куми приносять дитину хрещену і дають бабі приказуючи: «Ми у вас брали нехрещене, а даємо вам народжене, молитвене і хрещене». Після цього зараз починають гуляти. В час гулянки співають різні пісні. Наприклад такі:

Хилю, хилю — не хилеться, болить моя
потилиця.

Хилю, хилю — не тече, коло серця пече,
І чарочка нова, а гарілки нема.

Випрягайте хлопці коні
та лягайте спати.
А я піду в сад вишневий,
В сад криниченьку копати.
Виколав я криниченку
в вишневому саду,
Виколав я дівчиноньку
Пролетарську дочку.
Як зачиню віконці,
А сам лягу спати.
Чи не прийде дівчинонька
По водиченьку брати.
Пролав, пролав відеречко,
А вона мені не дала
Давав же з руки кільце,
Вона не взяла.

Ой у поли, в широком роздоллі,
Пасла Катя воронії кони.
А пасучи, вона погубила,
А шукаючи, вона заблудила.
Приблудилась к зеленому дубу:
— Отут-же я ночувати буду.
Я чи думала, що дуб зелений,
А то стоїть гайдар молоденький.
Ой гайдару, та й виведи з гаю,
Бо далі і дороженьки не знаю.
— Ой як би [ти] дороженьки не знала,
То ти мене гайдуром не звала.
— Чи не бачили ви, чи не бігли сюди
Вороненьки коні, сріблом-злотом
Та й плутані червоним шовком.

— Загадаю тобі чотири загадки,
Коли отгадаєш, то і коні знайдеш.
Ой що росте та й без коріння?
Ой що горить та й без полум'я?
Ой що цвіте без синього цвіту?
Ой що шумить без буйного вітру?
— Ой хіба ж я та й не батькова доч[ка],
Щоб я цього та й не одгадала.
Камінь, росте без коріння,
Зоря горить без полум'я,
Романа цвіте без синього цвіту,
А нагайка шумить без буйного вітру.

Подарунки бабі такі: викідають гроші на тарілку, [баба] варє кашу солодку, ріже її на шматочки, підноси гостям і гості вікидають гроші бабі.

Догляд за дитиною. Купають дитину двічі на день: утром і увечері. Воду виливають після купання тоді, коли є сонце, а коли воно заїде, то залишують до сходу сонця. Як що вилить воду тоді, коли заїде сонце, то на дитину нападе нечистота. Годують тоді, як дитина заплаче. Мати дає груди або розжовує хліб із цукром, заверне в ганчірці і дає дитині ссати. Сповівають так, щоб дитина не мала змоги ворухитись, а коли сповіти слабко, то кажуть, що дитина буде крива.

Коли колишують дитину, то співають такі пісні:

Ой ну люли-люлючки,
Шовкові верьвовочки,
Мальовані більца
Пишли до Кирильця:
— Що Кирилько поробляє?
— Колисечко попровляє,
Книжечку пише, дитину колише.

— Ой люли, ой ну, коту наш,
Чи ти вмієш Очинаш?
— Я у попа родився, Очинашу
навчився.

Та багато інших.

Дитину від грудей одлучують в місяців 9–10:

а. Мати кладе щітку у пазуху, від якої дитина пугається і сама перестає проситись їсти.

в. Иноді витирає перцем груди, і коли дитина обпечеся — не просе й не бере груди.

Від золотухи лікують так: купують оріх, куди впускають живого срібра, дірочку, щоб не вилилось, замазують замазкою, потім вішають на шию.

На зуби ліки такі:

1. Купають дитину в хмилю.
2. Знаходять сучок у стіні, обводять пальцем, приказуючи: «Сучок, сучок, візьми своє зубіще от младенця такого-то, хрещеного, пораженного».

Ліки від переполоху:

1. Дитину ставлять коло одвірку та на висоті голови дроблять дірочку у дверях, потім зрізують у дитини нігті та декілька волосинок з голови навхрест; це волосся треба всунуть в дірочку і забіти її осіновим кілочком. Коли дитина перерасте дірку, то переполох пройде.

2. Коли дитина не спить, а плаче.

Отварюють голівки мака і цей отвар дають пити дитині.

3. Носять в курник, кладуть під курей, роблять це з вечора.

4. Бризкають дитину священою водою.

Ліки від кашелю:

1. Бере мати дитину, ставить її проти сонця і вертає на одній нозі, з-під п'ятки бере землю і натирає дитину. Ще лікують різні хвороби священою водою. Хресте воду, бризка на хворого та шепче: «Первий день — пониділок, другий — вівторок, третья — середа, це на поміч вода. Ти земле, Титяно, і ти воде, Уляно. Ощіщала коріння й крiминня. Ощіщай його серце від крові, від костей, від нутра живота». Коли це прочита, духне в лице, позихне і сплюне тричі.

2. Лежала собака посеред дороги, розкідала чотири ноги серед дороги, а п'ятий хвіст, шоста голова, Хай тобі Бог помога. Причини хвороби у дітей пояснюють так: що діти [хворіють] збільшости від простуди або недбайливого відношення матері, а то Бог надсилає, коли мати або батько грішні. Все залежить від Бога.

Коли жінка неплідна й хоче мати дитину, то лікує її бабка. А саме так: праве живіт, ставе глечики на живіт, дає пити воду, в якій вона прала свою сорочку, та різні настої. А побільшости жінки їздять до знахарок.